

Šifra kandidata:

--

Državni izpitni center

M 2 2 2 5 2 1 2 1

JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Strukturirane naloge

Ponedeljek, 29. avgust 2022 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite in rešite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 40; vsaka naloga je vredna 20 točk.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

1.	2.	3.	4.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

1. Odločanje v skupnosti

1.1. Ob navedenih značilnostih navedite tip legitimne moči (po Webru), za katerega je značilnost tipična.

- _____ Največkrat se pojavlja v prelomnih družbenih obdobjih.
- _____ Pristojnosti nosilcev oblasti so določene in omejene s pravnimi normami (zakoni).
- _____ Oblast je podedovana.
- _____ Je neosebna oblast.
- _____ Podrejeni pripisujejo voditelju izjemne sposobnosti.
- (3 točke)

1.2. Pojasnite pojem legitimnost moči.

(2 točki)

Vir 1

Če sledimo Maxu Webru, pod državo na splošno pojmujeemo zgodovinsko določeno obliko organizacije moči ali zgradbe oblasti, katere značilnost je, da ima zakonit monopol nad sredstvi prisile eno samo telo, to pa je prav država.

(Matteucci, N. (1999): Država, FDV, Ljubljana, str. 87)

1.3. Pojasnite uporabo pojma država v viru 1.

(2 točki)

1.4. Pojasnite, v kakšnem pomenu še uporabljamo pojem država.

(2 točki)

1.10. Glede na svojo občasno udeležbo v političnem življenju je sindikat (dopolnite)

_____ skupina, in sicer (navedite, kateri tip tovrstnih skupin
je sindikat) _____.

(2 točki)

2.4. Navedite štiri metode/načine ugotavljanja vrste, obsega in razširjenosti kriminalitete. Ena izmed metod predstavite.

Prva metoda: _____

Druga metoda: _____

Tretja metoda: _____

Četrta metoda: _____

(2)

Izbrana metoda predstavitve: _____

Predstavitev: _____

(2)

(4 točke)

Vir 1

Italijanski zdravnik Cesare Lombroso je leta 1870 trdil, da imajo zločinci živalske poteze, ki hitro kažejo na njihovo podlost. Policijo je vzpodbujal, naj ne trati časa z zaslišanji, ampak naj raje izmeri čelo, brado in ušesa osumljencev. [...] Lombroso je menil, da zločinci trpijo za atavizmom – ponovitvijo telesnih ali duševnih lastnosti zelo davnih prednikov, zaradi česar so tako po značaju kot po videzu precej bolj podobni živalim kot državljanji, ki spoštujejo zakone.

(»Zločinci so kot živali!«, revija History, št. 81/2018, str. 64)

2.5. Med katere teorije odklonskosti uvrščamo Lombrosovo študijo, opisano v viru 1?

(1 točka)

2.6. Navedite in na kratko predstavite še eno teorijo odklonskosti, ki ni opisana v viru 1.

Navedba izbrane teorije: _____

(1)

Predstavitev izbrane teorije: _____

(2)

(3 točke)

3.9. Navedite tri značilnosti novih religijskih gibanj.

Prva značilnost: _____ (1)

Druga značilnost: _____ (1)

Tretja značilnost: _____ (1)
(3 točke)

3.10. Navedite primer sekularne religije.

_____ (1 točka)

4.3. Kaj pomeni asimetrična ali segregirana delitev dela in vlog v družini? Pojasnite na primeru.

Segregirana delitev dela: _____

_____ (1)

Primer: _____

_____ (2)
(3 točke)

4.4. Naštejte tri razloge za rast razvez in enega podrobneje pojasnite.

Prvi razlog: _____ (1)

Drugi razlog: _____ (1)

Tretji razlog: _____ (1)

Pojasnitev: _____

_____ (1)
(4 točke)

Vir 1

Zaradi napetosti se znašajo nad šibkejšimi

V času, ko se moramo zaradi varovanja zdravja čim bolj zadrževati doma, je za tiste, ki jim dom že sicer ne predstavlja prostora zdravja in topline, še manj varen prostor, znova opozarja Maja Plaz, predsednica društva SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja. A žrtvam sporoča, da niso same.

»Več kot 90 odstotkov nasilja nad ženskami povzročijo osebe, ki so jim blizu, bodisi partnerji, možje ali drugi najbližji sorodniki. Nevarnost nasilja pa se zgolj poveča v času kriznih situacij, kot je situacija, v kateri smo trenutno, ali pa kot je bila na primer zadnja ekonomska kriza. Takrat negotovost naraste, povečata se anksioznost in nemoč zaradi novonastalih okoliščin, pri čemer se začnejo tisti z več moči pogosto znašati nad šibkejšimi,« poudarja Plazova.

(Dnevnik, 11. 4. 2020; <https://www.dnevnik.si/1042926901>)

